

Sygn. akt III AUa 362/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Małgorzata Pasek SO del. do SA Iwona Jawor-Piszc (spr.)
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2019 r. w Lublinie

sprawy D. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do renty

na skutek apelacji D. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 8 lutego 2019 r. sygn. akt VIII U 1527/15

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokat E. K. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Lublinie) kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Iwona Jawor-Piszc Elżbieta Gawda Małgorzata Pasek

Sygn. akt III AUa 362/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 marca 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., odmówił D. R. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy ustalił, iż stan zdrowia wnioskodawcy sprowadza całkowitą niezdolność do pracy, stwierdzając, że nie można ustalić daty powstania niezdolności do pracy. Na podstawie art. 14 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2018 roku poz. 1270 tekst jednolity ze zm. zwanej dalej ustawą emerytalną), za datę powstania niezdolności przyjął datę zgłoszenia wniosku

o świadczenie, podnosząc, iż ubezpieczony w ostatnim dziesięcioleciu przypadającym przed złożeniem wniosku o świadczenie (tj. od dnia 24 grudnia 2004 roku do dnia 23 grudnia 2014 roku) udowodnił jedynie rok i 11 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych, a ponadto nie udowodnił 30-letniego okresu składkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, domagając się jej zmiany i ustalenia prawa do dochodzonego świadczenia.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 roku Sąd Okręgowy w Lublinie w pkt I oddalił odwołanie D. R. od zaskarżonej decyzji, w pkt II przyznał od Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Lublinie) na rzecz adwokata E. K. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia faktyczne i ocena prawna.

Wnioskodawca D. R. urodził się w dniu (...). Nie posiada wyuczonego zawodu. Wykonywał zatrudnienie m.in. w charakterze dozorca, robotnika niewykwalifikowanego w kopalni (pod ziemią) oraz konserwatora urządzeń przerobowych na powierzchni, a także malarza. W dniu 24 grudnia 2014 roku D. R. złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy uznał za udowodniony łączny okres ubezpieczenia w wymiarze 6 lat 4 miesięcy 14 dni, natomiast w dziesięcioleciu poprzedzającym złożenie wniosku o świadczenie (tj. od dnia 24 grudnia 2004 roku do dnia 23 grudnia 2014 roku) rok 11 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych, przyjmując za orzeczeniem Lekarza Orzecznika z dnia 22 maja 2015 roku, iż wnioskodawca jest całkowicie niezdolnym do pracy do dnia 31 maja 2017 roku. Jako datę niezdolności do pracy ZUS przyjął, wobec niemożności jej ustalenia, dzień złożenia wniosku o rentę.

Sąd pierwszej instancji podniósł, iż orzeczeniem z dnia 20 lutego 2018 roku (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we W. uznał D. R. za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym, jednocześnie stwierdzając, że nie da się ustalić od kiedy istnieje niepełnosprawność, zaś ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od dnia 24 stycznia 2018 roku.

Sąd Okręgowy uznał, iż staż ubezpieczeniowy został ustalony przez ZUS prawidłowo. Stwierdził, iż wnioskodawca cierpi na wiotki niedowład czterokończynowy, przebyty uraz splotu barkowego prawego oraz zespół uzależnienia alkoholowego w wywiadzie, co czyni D. R. za trwale, całkowicie niezdolnym do pracy. Data powstania niezdolności do pracy u wnioskodawcy jest niemożliwa do dokładnego ustalenia, prawdopodobnie powstała ona w 2011 roku tj. po dniu 10 września 1996 roku. Ustalenia swe oparł na opinii biegłego sądowego z zakresu neurologii, podnosząc, że dokumenty mogące stanowić podstawę do orzeczenia niezdolności do pracy pochodzą z roku 2013. W dniu 16 lipca 2013 roku wnioskodawca miał wykonane badanie przewodnictwa, które wykazało zaburzenia w zakresie nerwów obwodowych. W tym dniu konsultujący neurolog odnotował, że pacjent zgłaszał od około dwóch lat zanik dystalnych części kończyn górnych. Od dnia 3 kwietnia 2014 roku do dnia 4 września 2014 roku D. R. był hospitalizowany w Oddziale(...) Aresztu Śledczego w G., gdzie rozpoznano tetra parezę wiotką, polineuropatię czuciowo-ruchową aksonalno-demielinizacyjną, stan po urazie splotu ramiennego prawego, dyskopatię szyjną oraz (...). W wywiadzie odnotowano, że objawy postępują od kilku lat. W dniach od 13 kwietnia 2015 roku do 19 maja 2015 roku wnioskodawca był hospitalizowany w Oddziale(...) Zakładu Karnego w Ł., z rozpoznaniem jak poprzednio. Opierając się na wywiadzie z konsultacji neurologicznej z dnia 16 lipca 2013 roku, dokumentacji z procesu leczenia, w tym także z Aresztu Śledczego w K., G. i Zakładu Karnego w Z. Sąd Okręgowy uznał, że najwcześniejszym okresem powstania niezdolności do pracy jest 2011 rok, bowiem objawy kliniczne procesu chorobowego pojawiły się w tym czasie, a następnie stopniowo nasilały się. Natomiast wypadek, jakiemu wnioskodawca uległ w pracy w dniu 6 lipca 1994 roku w żaden sposób nie spowodował skutków dla obecnego stanu zdrowia skarżącego. Wnioskodawca doznał urazu dłoni lewej z następowym stłuczeniem i otarciem skóry okolicy kłębu kciuka lewego.

Sąd pierwszej instancji w całości podzielił opinie (zarówno główną, jak i uzupełniającą) biegłego lekarza sądowego z zakresu neurologii, podnosząc, iż wnioski w opinii zostały rzeczowo i logicznie uzasadnione. Biegły sądowy w sposób szczegółowy przeanalizował wszystkie okoliczności związane ze stanem zdrowia wnioskodawcy, uwzględniając stopień

zaawansowania schorzeń wnioskodawcy. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd zaznaczył, że żadna ze stron postępowania nie zgłaszała zastrzeżeń do opinii biegłego, ani też nie wnioskowała o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych. Dowody z dokumentów także uznał za wiarygodne jako niekwestionowane przez strony.

Sąd Okręgowy przywołał uregulowanie prawne zawarte w art. 57 ust. 1, art. 58 ust. 1 i 4 ustawy emerytalnej, wskazując ustawowo określone przesłanki świadczenia rentowego. Uznał, iż sporną kwestią w sprawie pozostawało ustalenie, czy i ewentualnie od kiedy stopień zaawansowania rozpoznanych u wnioskodawcy chorób spowodował powstanie niezdolności do pracy, a następnie ustalenie czy wymieniony posiada wymagany konieczny okres ubezpieczenia w dziesięcioleciu przypadającym przed powstaniem niezdolności do pracy. Za datę graniczną, która dawałaby ewentualną możliwość ustalenia wnioskodawcy prawa do świadczenia, wskazał powstanie niezdolności do pracy przed dniem 10 września 1996 roku. Oceny stanu zdrowia wnioskodawcy dokonał w oparciu o opinię biegłego sądowego neurologa, podnosząc, że niezdolność do pracy u D. R. powstała z całą pewnością po tej dacie, najprawdopodobniej dopiero w 2011 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca nie wykazał by faktycznie legitymował się 5-letnim okresem ubezpieczeniowym w dziesięcioleciu poprzedzającym powstanie niezdolności do pracy lub złożenie wniosku o rentę. Nie spełnił także przesłanek art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej bowiem został, co prawda, uznany za całkowicie niezdolnego do pracy, jednak nie legitymuje się wymaganymi w tym przepisie 30 latami okresów składkowych, a posiada 6 lat 4 miesiące 14 dni takich okresów. Trzecią przesłanką prawa do renty, jaką zgodnie z powołanymi wyżej przepisami wskazał Sąd, jest stwierdzenie, iż niezdolność do pracy powstała w ciągu 18 miesięcy od ustania okresów składkowych i nieskładkowych, jednakże wobec wymogu kumulatywnego spełnienia wszystkich przesłanek, wobec niespełniania przez skarżącego wymogu posiadania stosownego okresu ubezpieczenia, pozostaje ona bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd pierwszej instancji podsumował w swym uzasadnieniu, że przepisy ustawy emerytalnej wymagają spełnienia wszystkich przesłanek z art. 57 ust. 1 ustawy kumulatywnie, zatem nie można pomijać żadnej z nich. Dlatego pomimo stwierdzonej niezdolności do pracy nie można przyznać wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż nie wykazał on w dziesięcioleciu poprzedzającym powstanie niezdolności do pracy i złożenie wniosku co najmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Jednocześnie podniósł, powołując się na wyrok roku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 września 2004 (SK 30/O3, OTK-A 2004 nr 8, poz. 82), że konieczność posiadania przez ubezpieczonego odpowiedniej ilości okresów składkowych i nieskładkowych wynika z tego, że renta z tytułu niezdolności do pracy nie jest świadczeniem o charakterze socjalnym na rzecz osób niezdolnych do pracy, pozostających bez związku z tytułem ubezpieczenia rentowego, ale jedną z form zabezpieczenia społecznego, ściśle powiązaną z wymaganym okresem płacenia składek.

Uzasadniając rozstrzygnięcia zawarte w pkt II wyroku wskazał, iż wnioskodawca korzystał z pomocy prawnej ustanowionego z urzędu profesjonalnego pełnomocnika procesowego w osobie adwokata i orzeczenie o przyznaniu pełnomocnikowi zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej skarżącemu z urzędu, oparł o treść rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. 2017 , poz. 1796).

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie powołanych przepisów oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pełnomocnik wnioskodawcy w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I.

Zarzucił wyrokowi naruszenie przepisów postępowania w stopniu mającym wpływ na treść wydanego orzeczenia, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego skutkującą przyjęciem, że D. R. nie spełnił warunków do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, podczas gdy wniosek taki nie jest wynikiem wnikliwej i krytycznej oceny dowodów.

Podnosząc powyższe wniosół o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie D. R. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za postępowanie przed Sądem drugiej instancji według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik ZUS wniosół o oddalenie apelacji w całości i sprostowanie z urzędu przez Sąd drugiej instancji wyroku poprzez wpisanie w miejsce „odwołanie D. R. od decyzji ZUS Oddziału w L.” „ZUS Oddział w B.”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził postępowanie, gromadząc obszerny materiał dowodowy i poddając go wnikliwej analizie. Poczynione ustalenia faktyczne należy uznać za prawidłowe, z jednym zastrzeżeniem, nie mającym znaczenia dla trafności skarżonego rozstrzygnięcia. Zgodnie z informacją KRUS z dnia 5 listopada 2018 roku (data prezentaty, pismo k. 162) wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu rolniczemu w okresie od dnia 11 marca 1995 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku, opłacając należne składki, zaś w okresie od dnia 15 stycznia do dnia 30 września 1999 roku podlegał ubezpieczeniu rolniczemu bez opłacenia należnych składek. Zatem całkowity staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy należy, zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 10 ust. 2 ustawy emerytalnej, zwiększyć o okres opłacenia składek 3 lat 9 miesięcy 21 dni. Powyższa okoliczność nie zmienia istotnych dla sprawy ustaleń, iż w okresie dziesięciolecia oznaczonym od dnia złożenia wniosku o świadczenie staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy wynosi rok 11 miesięcy. Podobnie okres ten nie ma znaczenia dla zwiększenia stażu liczonego w okresie 10 lat od 2011 roku (od końca okresu powstania niezdolności do pracy). Wnioskodawca w tym czasie podlegał ubezpieczeniom społecznym łącznie w wymiarze 2 lat 9 miesięcy 25 dni, co nie stanowi koniecznych 5 lat wymaganych art. 58 ust. 1 pkt 5 w ustawy emerytalnej. Okres uzupełniający (opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze), doliczony na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 zw. z art. 10 ust. 2 ustawy emerytalnej nie zwiększa także stażu całkowitego do wymiaru 30 lat określonego art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej.

Natomiast ocena stanu zdrowia (naruszenia sprawności organizmu) ubezpieczonego dokonana przez pryzmat niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy emerytalnej, w szczególności w zakresie daty powstania niezdolności do pracy dokonana przez Sąd Okręgowy jest prawidłowa i spotyka się z pełną akceptacją Sądu Apelacyjnego. Rozstrzygnięcie sprawy wymagało ustalenia, w jakiej dacie powstała niezdolność do pracy wnioskodawcy w stopniu co najmniej częściowej niezdolności do pracy. Ustalenie tej okoliczności, co oczywiste, wymaga wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c. Konieczne jest dokonanie oceny wzajemnego powiązania różnych schorzeń stwierdzonych u skarżącego i skutków tych powiązań. W tym zakresie sąd musi oprzeć się na opinii biegłych sądowych z zakresu schorzeń ubezpieczonego. Tej powinności sprostał Sąd Okręgowy. Przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, gromadząc dokumentację medyczną z poszczególnych palcówek zdrowia jakie wnioskodawca wskazał, jak i z miejsc osadzenia, w których dotychczas przebywał, i w oparciu o dowody te wywołał opinie zasadniczą i uzupełniającą biegłego sądowego z zakresu neurologii, zatem o specjalizacji odpowiedniej do schorzeń ubezpieczonego. Biegły poddał analizie schorzenia D. R., stopień ich zawansowania, mając na uwadze dotychczasowy przebieg schorzeń, proces leczenia, czemu dał wyraz w treści opinii, dostrzegając współlistnienie wszystkich schorzeń, także padaczki, jak i przebytego w 1994 urazu lewej dłoni. Analizę swą objął cały proces leczenia wszystkich schorzeń sięgając, aż do 1994 roku, kiedy to wnioskodawca doznał urazu w wyniku wypadku przy pracy, a także mając w polu widzenia przebyte hospitalizacje, leczenie w zakresie schorzenia podstawowego. Opinia biegłego sądowego w pełni przekonuje jeśli zważy się, iż biegły wskazał i poddał analizie proces rozwoju schorzenia neurologicznego, opierając się na całości udokumentowanego procesu leczenia, wywiadzie klinicznym ujawnionym także w dokumentacji medycznej z okresu uprzedniego. Oceniając stan zdrowia wnioskodawcy jednoznacznie biegły sądowy wykluczył w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy powstanie niezdolności do pracy w okresie przed dniem 10 września 1996 roku tj. przed datą graniczną w jakiej wnioskodawca spełnia przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 i art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. Wskazał przekonująco, iż brak jest podstaw do ustalenia, iż niezdolność ta powstała w okresie wcześniejszym, przed 2011 rokiem. Zasadnie zatem opinie biegłego sądowego (zasadniczą

i uzupełniająca) zgromadzone w toku postępowania pierwszo - instancyjnego Sąd Okręgowy ocenił jako w pełni rzetelne i stanowiące podstawę do uzyskania koniecznych wiadomości specjalistycznych w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia i konstatację tę podzielił Sąd Apelacyjny. Należy podkreślić, że biegły nie kwestionował istnienia u ubezpieczonego schorzeń oraz pojawiających się na przestrzeni lat dolegliwości w szczególności związanych z chorobą zasadniczą - niedowładem czterokończynowym, która w obecnym stanie nasilenia sprowadza całkowitą niezdolność do pracy. Jednakże, w oparciu o całość materiału badawczego wskazał, iż przed datą 10 września 1996 roku brak jest podstaw do ustalenia istnienia niezdolności do pracy. Z całą stanowczością podnieść trzeba, iż w sprawach o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie wystarczy udowodnienie, że występują określone schorzenia, lecz konieczne jest wykazanie, w jakim stopniu wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami i udowodnienie daty w jakiej nasilenie tych schorzeń skutkowało powstaniem co najmniej częściowej niezdolności do pracy.

Powyższej przedstawionej analizy w żadnej mierze nie może podważyć orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wnioskodawcy. Niepełnosprawność nie jest odpowiednikiem niezdolności do pracy rozumianej jako utrata zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i braku rokowań co do odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, gdyż zdefiniowana została jako spowodowana naruszeniem sprawności organizmu niezdolność do wypełniania ról społecznych. Skutkiem niezdolności do wypełniania ról społecznych może być, ale nie musi, niezdolność do pracy. Na gruncie obowiązującego prawa nie ma podstaw do utożsamiania wymienionych pojęć, względnie negowania występowania między nimi różnic, skoro posiadają odmienną definicję legalną, a ocena niezdolności do pracy, jej stopnia i ustalanie innych wymaganych w tym zakresie okoliczności oraz orzekanie o stopniu niepełnosprawności należy do innych organów oraz stanowić ma konieczną przesłankę prawną dla ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/03, OSNP 2004 Nr 12, poz. 213; z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004 Nr 19, poz. 340). Nadto, jak zaznaczył trafnie Sąd Okręgowy, również (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we W. wskazał, że nie da się ustalić od kiedy istnieje niepełnosprawność, zaś ustalony umiarkowany stopień niepełnosprawności wnioskodawcy datuje się od dnia 24 stycznia 2018 roku.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt I wyroku.

Natomiast orzeczenie o przyznaniu pełnomocnikowi adw. E. K. wynagrodzenia tytułem nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej D. R. z urzędu, znajduje uzasadnienie w art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2019 poz. 1513 tekst jednolity ze zm) i § 15 ust. 2 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U 2019 poz. 18 , tekst jednolity).

Iwona Jawor-Piszcz Elżbieta Gawda Małgorzata Pasek